

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ένα **σημαντικό** πρόβλημα του καιρού μας είναι η μεγάλη αύξηση της εγκληματικότητας, ιδίως των νέων. Σε σημαντικό βαθμό οφείλεται στην έλλειψη υγιούς οικογενειακού περιβάλλοντος, στην **απουσία** διαπαιδαγώγησης και παραδείγματος που να εμπνέει **πίστη** στις ηθικές αξίες και να τους δίνει υγιείς **στόχους** και ιδανικά, στην ανεργία, στη χρήση ναρκωτικών και στην έκθεση σε μια υποκουλτούρα βίας, μέσα από τον κινηματογράφο και την τηλεόραση. [...]¹

Η αύξηση της εγκληματικότητας και παραβατικότητας των νέων έχει επιβεβαιωθεί σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, όπως μαρτυρούν στοιχεία στατιστικών ερευνών και μελετών.

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού στο περιοδικό Time χαρακτηριστικά αναφέρεται: «[...] Πρέπει να αναρωτηθούμε τι θα κάνουμε εμείς η **ενήλικη** κοινότητα; Ναι, η βιομηχανία της ψυχαγωγίας πρέπει να σταματήσει “να πουλάει βία” στα παιδιά. Ναι, η βιομηχανία όπλων πρέπει να **σταματήσει** ν’ αγωνίζεται να κάνει τα όπλα προσιτά σε όλους. Ναι, οι πολιτικοί χρειάζεται να δουν αυτά τα θέματα με μία ειλικρινή και διακομματική προσπάθεια και όχι απλά ως μέσα αντιπαράθεσης στις κομματικές εκστρατείες. Και ναι, τα ΜΜΕ πρέπει να κάνουν περισσότερα από το να χρησιμοποιούν τις τραγωδίες για εντυπωσιακούς τίτλους. Αλλά και τι μερίδιο ευθύνης θ’ αναλάβουμε εμείς τα άτομα;»

Κοινωνιολόγοι και ψυχολόγοι καλούνται να ερμηνεύσουν το φαινόμενο αναζητώντας τα αίτια της εγκληματικότητας. [...] Γάλλοι κοινωνιολόγοι που ερεύνησαν το πρόβλημα της βίας στα σχολεία, επισημαίνουν ότι η λύση πρέπει ν’ αναζητηθεί στην «αποκατάσταση της λειτουργίας των θεσμών» και όχι τόσο στα μέτρα επιτήρησης. Βασικές αιτίες θεωρούνται: τα οικονομικά προβλήματα, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η **ανασφάλεια** στον τομέα της εργασίας και οι ολοένα διογκούμενες ανισότητες.

Ιωάννης Π. Τσαχαγέας, 2006, «Η ανθρωπότητα σε κρίση θεσμών και αξιών», Εκδόσεις Γκοβόστη, Αθήνα (Διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80 -100 λέξεις). **Μονάδες 25**
- B1.** Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων το περιεχόμενο της παρακάτω περιόδου: «Ναι, η βιομηχανία της ψυχαγωγίας πρέπει να σταματήσει “να πουλάει βία” στα παιδιά». **Μονάδες 10**
- B2.a.** Να βρείτε τον τρόπο ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου του κειμένου: «Ένα σημαντικό ... τηλεόραση» και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (Μον. 4)
- β.** Να γράψετε τα δομικά μέρη της ίδιας παραγράφου. (Μον. 6)
- Μονάδες 10**
- B3.a.** Να γράψετε από ένα αντώνυμο για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις: **σημαντικό, απουσία, ενήλικη, σταματήσει, ανασφάλεια.** (Μον. 5)
- β.** Να γράψετε από ένα συνώνυμο για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις: **πίστη, στόχους, αναφέρεται, μερίδιο,** ερμηνεύσουν. (Μον. 5)
- Μονάδες 10**
- B4. α** Να αιτιολογήσετε τη χρήση των σημείων στίξης (εισαγωγικά) στις παρακάτω περιπτώσεις:
- «Πρέπει να αναρωτηθούμε ... εμείς τα άτομα;»,
- «να πουλάει βία». (Μον. 2)
- β.** Να εντοπίσετε στο κείμενο μία έκφραση με μεταφορική σημασία. (Μον. 3)
- Μονάδες 5**
- Γ1.** Σε ένα άρθρο 400-500 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας, να αναφέρετε μορφές ενδοσχολικής βίας που γνωρίζετε και να προτείνετε τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου. **Μονάδες 40**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A1.** Ο δοκιμιογράφος πραγματεύεται το θέμα της αύξησης της νεανικής εγκληματικότητας. Αρχικά, αναφέρει κάποια αίτια του φαινομένου εστιάζοντας στη δυσλειτουργία του οικογενειακού θεσμού και στα αρνητικά πρότυπα των Μ.Μ.Ε. Η εν λόγω αύξηση επιβεβαιώνεται και από σχετική μελέτη. Για την ανατροπή του φαινομένου, σύμφωνα με το περιοδικό Time, απαιτείται να επαναπροσδιοριστεί ο ρόλος ποικίλων φορέων. Ειδικότερα, οι πολυεθνικές εταιρείες πρέπει να πάψουν να μεταδίδουν βίαια ερεθίσματα, οι οπλοβιομηχανίες να οριοθετούν τη χρήση των όπλων, οι πολιτικοί να προάγουν τη μεταξύ τους συνεργασία και τα ΜΜΕ να μην τραγικοποιούν τα γεγονότα. Ωστόσο, υπάρχει και ατομική ευθύνη. Τέλος, επισημαίνει ότι με βάση κοινωνιο-ψυχολογικές προσεγγίσεις απαιτείται η εξυγίανση των θεσμών, ώστε να εκλείψουν οι αιτίες της νεανικής βίας.
- B1.** Στη σύγχρονη εποχή, «η βιομηχανία της ψυχαγωγίας» κινείται αποκλειστικά στο γνώμονα του κέρδους, προωθώντας και «πουλώντας» απροκάλυπτα βίαια ερεθίσματα στο παιδικό και νεανικό κοινό, κεντρίζοντας νοσηρά τη φαντασία τους και εθίζοντάς τους στην επιθετική συμπεριφορά. Με δεδομένο ότι μια γνώσια και εποικοδομητική ψυχαγωγία στόχο έχει την ηθικοπνευματική και ψυχική καλλιέργεια του νέου, οι πολυεθνικές

εταιρείες πρέπει να πάνουν να λειτουργούν ιδιαιτέρως, παρέχοντας γόνιμες μορφές ψυχαγωγίας και στοχεύοντας στην καλλιέργεια της δημιουργικότητας, καθώς και στην ενθάρρυνση του αυτοσχεδιασμού και της αυτοέκφρασης των νέων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, τα παιδιά και οι νέοι θα σφυρηλατηθούν ολόπλευρα, αποστρεφόμενοι τα βίαια και αντικοινωνικά πρότυπα και καλλιεργώντας ηθικές αρετές.

B2. α. Η πρώτη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με αίτιο-αποτέλεσμα και συγκεκριμένα αποτέλεσμα-αίτιο, καθώς ο συγγραφέας παραθέτει αρχικά το πρόβλημα, την αύξηση της εγκληματικότητας των νέων («Ένα σημαντικό πρόβλημα του καιρού μας είναι η μεγάλη αύξηση της εγκληματικότητας, ιδίως των νέων.») και στη συνέχεια αναφέρει τις αιτίες που το προκαλούν, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα το ρήμα-κλειδί «οφείλεται». Οι αιτίες παρατίθενται συγκεκριμένα στα σχόλια της παραγράφου («Σε σημαντικό βαθμό... τηλεόραση [...]») και είναι οι εξής: έλλειψη υγιούς οικογενειακού περιβάλλοντος, απουσία ηθικών αξιών, ανεργία, ναρκωτικά και βίαια μηνύματα των ΜΜΕ.

β. Θεματική πρόταση: «Ένα σημαντικό πρόβλημα ... των νέων».
Σχόλια/λεπτομέρειες: «Σε σημαντικό βαθμό ... και την τηλεόραση».
Κατακλείδα: Δεν υπάρχει.

B3. α.

σημαντικό	≠	ασήμαντο, επουσιώδες
απουσία	≠	παρουσία
ενήλικη	≠	ανήλικη
σταματήσει	≠	συνεχίσει
ανασφάλεια	≠	ασφάλεια

β.

πίστη	=	προσήλωση
στόχους	=	επιδιώξεις
αναφέρεται	=	γνωστοποιείται, ανακοινώνεται
μερίδιο	=	μερτικό, κομμάτι
ερμηνεύουν	=	εξηγούν

B4. α. «Πρέπει να αναρωτηθούμε ... εμείς τα άτομα;»: αυτούσια μεταφορά σχολίου του περιοδικού *Time*.

«να πουλάει βία»: μεταφορική/ συνυποδηλωτική χρήση φράσης.

β. Φράση με μεταφορική σημασία: «η βιομηχανία της ψυχαγωγίας».

Γ1. Η βία έχει... ενήλικους γονείς

Στη σύγχρονη εποχή, η βία και ιδιαίτερα σε ενδοσχολικό επίπεδο έχει λάβει τραγικές διαστάσεις. Ολοένα και περισσότεροι μαθητές επιτίθενται τόσο λεκτικά και ψυχολογικά όσο και σωματικά στους συμμαθητές τους. Ειδικότερα, έναυσμα για τη σύνταξη του εν λόγω άρθρου αποτελεί περιστατικό που έλαβε χώρα πρόσφατα στο σχολείο μας με θύμα έναν αλλοεθνή μαθητή, όταν κάποιοι συμμαθητές του τον προσέβαλαν και τον ξυλοκόπησαν ως ένδειξη υπεροχής και ισχύος. Το φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας είναι ποικιλόμορφο και επεκτείνεται όλο και πιο ανησυχητικά. Ωστόσο, μπορεί να αντιμετωπιστεί με την ορθή συμβολή των φορέων παιδείας και κοινωνικοποίησης.

Αναφορικά με τις μορφές της ενδοσχολικής βίας, παρατηρούνται τα εξής φαινόμενα:

- Εκβιασμός και εκφοβισμός («bullying») μαθητών, και κυρίως απέναντι σε όσους παρουσιάζουν κάποια διαφορετικότητα σε σχέση με την πλειοψηφία όσον αφορά το εθνικοπολιτικό τους υπόβαθρο, την κοινωνική τους θέση, την εμφάνισή τους καθώς και τις πεποιθήσεις τους. Στοχοποιούνται, συνήθως, οι «αδύναμοι» που διστάζουν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους.
- Εκβιασμοί καθηγητών (βιντεοσκόπηση, απειλές κατά της σωματικής ακεραιότητας και της περιουσίας τους).
- Βανδαλισμοί (καταστροφή σχολικής περιουσίας, βιβλίων, κλοπές χρημάτων και προσωπικών αντικειμένων).
- Ψυχολογική βία (χλευασμοί, ειρωνείες, γελοιοποιήσεις). Συχνά, κάποιοι μαθητές σχηματίζουν ομάδες ανηλίκων με χαρακτηριστικά συμμορίας και τρομοκρατούν τη σχολική κοινότητα, «πουλάνε μαγκιά», φέρονται φασιστικά και αντιδημοκρατικά.
- Διακίνηση ναρκωτικών τόσο από εξωσχολικούς παράγοντες όσο και από τους ίδιους τους μαθητές.
- Διατάραξη σχολικής αρμονίας και ισορροπίας.
- Τρομοκρατία από εξωσχολικούς παράγοντες του υποκόσμου, οι οποίοι προκαλούν ανασφάλεια και φόβο στους μαθητές.
- Σεξουαλική βία και παρενόχληση που λαμβάνει χώρα μεταξύ συμμαθητών.

Όλα τα παραπάνω συναποτελούν δείγματα βίας και παραβατικότητας στο χώρο του σχολείου, που καθιστούν συχνά αθώους μαθητές θύτες και θύματά τους. Ωστόσο, με δεδομένο ότι η βία έχει «ενήλικους γονείς», κρίνεται επιβεβλημένη η συνδρομή όλων των νευραλγικών φορέων κοινωνικοποίησης και αγωγής για την ολοκληρωτική αντιμετώπισή της.

Ειδικότερα, η οικογένεια:

- Οφείλει να διακρίνει τα συμπτώματα που φανερώνουν τις διαταραγμένες σχέσεις του εφήβου με το σχολείο. Απαιτείται διάλογος μεταξύ γονέων και παιδιών χωρίς καταπίεση και πανικό για εντοπισμό και επίλυση προβληματικών συμπεριφορών.

- Κρίνονται ωφέλιμα και απαραίτητα η ειλικρίνεια και το ενδιαφέρον των γονέων, με σκοπό την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης του μαθητή.
- Απαιτείται η συχνή επικοινωνία γονέων και εκπαιδευτή, με στόχο τη συνεργασία για την αποφυγή παρεκκλίσεων στη συμπεριφορά του μαθητή.
- Επικοινωνία με ειδικούς συμβούλους με στόχο την ορθή καθοδήγηση του μαθητή.
- Μέριμνα για ικανοποίηση των συναισθηματικών αναγκών του παιδιού, με σκοπό την εσωτερική του ισορροπία και γαλήνη και την αποστροφή της βίας.

Το σχολείο και οι εκπαιδευτικοί:

- Οφείλουν να μη συγκαλύπτουν τα φαινόμενα βίας στο χώρο του σχολείου, γιατί έτσι τα ενισχύουν, αλλά με παρηγορία και αντικειμενικότητα να τα αντιμετωπίζουν.
- Κρίνεται αναγκαίο να προάγεται ο διάλογος μέσα στην τάξη για τον εντοπισμό και την επίλυση προβλημάτων, την καθοδήγηση, την ευαισθητοποίηση και τον προβληματισμό των μαθητών με διακριτικότητα και ειλικρίνεια.
- Οφείλουν να επιδιώκουν τη συμφιλίωση των μαθητών και την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού μεταξύ τους, με στόχο την εύρυθμη και υγιή συνύπαρξή τους στο χώρο του σχολείου αλλά και εν γένει στην κοινωνία.
- Ενδείκνυται και κρίνεται επιβεβλημένη η συνεργασία των καθηγητών με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων, ώστε να υπάρξει ενδιαφέρον για τη συνολική προσωπικότητα του μαθητή και όχι μόνο για την επίδοση του στην τάξη.
- Οφείλουν να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των παιδιών στη λήψη αποφάσεων για σοβαρά σχολικά ζητήματα, με σκοπό την απόκτηση υπευθυνότητας και την καλλιέργεια αυτοεκτίμησης.
- Απαιτείται η οργάνωση των παιδιών σε ομάδες για την καλλιέργεια ομαδικού πνεύματος και ευγενούς άμιλλας αντί του ανταγωνισμού και της εχθρότητας.

Η Πολιτεία:

- Οφείλει να στελεχώνει με ειδικούς ψυχικής υγείας τα σχολεία, για την ορθή καθοδήγηση και συνδρομή των εφήβων και την καλλιέργεια κλίματος αλληλοαποδοχής.
- Απαιτείται κρατική παρέμβαση για τη δημιουργία χώρων άθλησης και τέχνης στο σχολείο, με στόχο τη δημιουργική διαμόρφωση της προσωπικότητας του μαθητή, τη μείωση της ανταγωνιστικότητας και την καλλιέργεια ομαδικού πνεύματος.
- Απαιτείται, τέλος, η δημιουργία πολιτιστικών κέντρων σε όλους τους δήμους, ώστε οι μαθητές να είναι σε θέση να έλθουν σε επαφή με την τέχνη και εποικοδομητικές μορφές έκφρασης εν γένει, με στόχο τη δημιουργική εκτόνωσή τους και τη διοχέτευση της ενέργειάς τους σε γνήσιες μορφές ψυχαγωγίας για την αποφυγή της βίας.

Επιλογικά, καθίσταται με σαφήνεια αντιληπτό ότι ποικίλα φαινόμενα βίας αμαυρώνουν τη ζωή της σχολικής κοινότητας, αφήνοντας το στίγμα τους στις ψυχές των ανήλικων θυμάτων τους. Ωστόσο, για την αντιμετώπιση του εν λόγω επικίνδυνου φαινομένου απαιτείται η συμβολή όλων των παραπάνω φορέων και η αгаστή συνεργασία μεταξύ τους, με στόχο την υγιή διάπλαση των μαθητών και την ομαλή συνύπαρξή τους στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας.

Επιμέλεια

Κόρκακα Σάνδη • Μακρυγιαννάκη Κατερίνα • Μανδαλάκη Στέλλα
Μπλαβάκη Κατερίνα • Φαρσάρη Ελένη • Χρονάκη Κατερίνα